

Měsíc a Slunce - vzájemná výzva

Pietro Archiati

Vztah, který dosud panoval mezi křesťanstvím a islámem, lze vyjádřit pomocí známého obrazu monstrance, jež v „měsíční misce“ nese hostii, sluneční kotouč. Islám je lunární náboženství a Měsíc v dávné moudrosti reprezentuje svět přírody, svět nutnosti. A islám skutečně jako půlměsíc sevřel křesťanský svět - od Španělska přes severní Afriku až po Arábii a Turecko. Zárodečné sluneční působení, působení slunečního ducha, bylo v „křesťanské Evropě“ silně ovlivněno měsíčním náboženstvím, jež do popředí staví všemohoucnost Boží. Kulturu v takzvaném křesťanském světě utvářela mnohem více přírodní věda islámského ducha než duch skutečně křesťanský. Také teologie v posledních staletích hledala své ospravedlnění čím dál více v moderní přírodní vědě. Křesťanské náboženství bylo stále více zatlačováno do soukromého života, stranou života.

Islám a křesťanství se k sobě mají jako nápadný půlměsíc mající na sobě neviditelný sluneční kotouč, který dosud zůstal zcela nepatrný - jako ta část Měsíce, kterou nevidíme. Avšak hostie by měla být oním zářícím Sluncem, z něhož dokonce i Měsíc přijímá své světlo! Domněle rostoucí moc islámu ve skutečnosti dokládá jen slabost pravého křesťanství. Zdůrazňování determinismu a predestinace není v křesťanských zemích ničím novým. Nestává-li se člověk tvořivým, zanedbává-li své myšlení a chtění, zůstanou v něm účinné jen determinismy přírody. Jestliže se nechápe své svobody, jestliže ji nerealizuje, vzniká nejen teoretický fatalismus, ale také agresivní fanatismus. Přitom není důležité, pod jakým názvem vystupuje. Tradiční křesťanství nemůže tvrdit, že svou nejvlastnější podstatu - povolání jednotlivého člověka k účasti na svobodném tvoření - pěstovalo ze všech sil, že zde nedošlo k žádným opomenutím. Křesťanské „vzkříšení“ je *překonáním* každé přírodní nutnosti tvořivou svobodou lidského ducha. Kristovo vzkříšení způsobuje obrát, obrácení ve vývoji Země. Do té doby byly vedoucími silami v člověku Boží milost a přírodní působení. S tímto přelomem se poměr obrací: vedoucí silou se stává božská láska - jež se v Kristu stala tělem - ke svobodě každého člověka.

Stává se vedoucí silou pro všechny síly přírody, které se stávají nástrojem vývoje lidského ducha.

Dnešní muslim si díky Koránu může zachovat víru v panenské početí Ježíše Nazaretského - mnozí křesťanští teologové už to nedokážou. Také většina dnešních křesťanů ztratila přístup k tomuto mystériu. Proto si již dnešní křesťan nemůže dovolit pocit nadřazenosti vůči islámu. To neznamena, že bychom se měli vrátit ke starým dobám, v nichž měla vedoucí roli prostá víra. Míněno je pouze to, že tato prostá víra je dosud schopná zachovat si skutečnost panenského početí, kterou již vědecké myšlení nedokáže pochopit. Úkolem tohoto vědecky školeného myšlení je nově si na vyšší úrovni duchovní vědy vydobýt to, co v sobě dosud chová prostá víra islámu a co se na křesťanském Západě ztratilo.

Soužití islámu a křesťanství tak lze chápat a prožívat jako pozitivní vzájemnou výzvu. Vzájemné obohacení s sebou na obou stranách může nést další pokračování

vývoje. Islám může křesťanství jako v zrcadle ukázat jeho selhání. Svou podstatou žádá od křesťanství, aby se vzalo vážně, aby nezůstávalo pouhou teorií - a stalo se životní praxí.

Jestliže v křesťanství sice existuje teorie svobody, avšak život ve svobodě zatím do značné míry chybí, a jestliže v islámu chybí obojí, kdo z těch dvou nese větší odpovědnost? Přece ten, kdo třebaže má vědomí svobody, sotva ji přeměňuje v čin víc než ten druhý. Odpovědnost je největší tam, kde existuje vědomí toho, že pravá důstojnost člověka spočívá v individuální odpovědnosti, ve svobodě.

Každodenní soužití mezi muslimy a křesťany bude moci být stále lidštější, pokud bude každý rozlišovat člověka od jeho náboženství. Žádný člověk, nakolik je individuálním duchem, není muslim ani křesťan. Žádné náboženství jako kulturní forma nepatří k podstatě člověka! Budeme-li v každodenním setkávání méně vnímat vnější schránku náboženství a více nesmrtelné duchovní jádro, pak budeme schopni v každém člověku milovat jeho věčnou individualitu.

Po přelomu věků je každý člověk, ať už žije v jakémkoli náboženství, povolán k tomu, aby ve svém srdci stále více uskutečňoval soulad všech náboženství. V každém lidském setkání bude možné prožívat to, co je v každém člověku obecně lidské i jeho osobité.

Co hledá muslim jako člověk v setkání s druhým člověkem, který se nazývá křesťanem? Hledá to lidské, co s ním má společné. Každý muslim klepe na dveře křesťanství s touhou nalézt svobodu a lásku, o něž usiluje každý člověk. Islám byl v minulosti možná trpce zklamán, protože svobodu a lidskost nebylo v křesťanské kultuře možné najít o mnoho více než kdekoli jinde. To může být jeden z hlubších důvodů agresivity, kterou islám projevoval vůči Západu označujícím se za křesťanský. Tam, kde se mnoho mluví o svobodě, se často nachází více egoismu než skutečné svobody.

A co hledá člověk, jenž se nazývá křesťanem, v setkání s člověkem muslimského náboženství, ve výzvě islámu? I křesťan hledá jako člověk to, co v důsledku materialismu ztratil ze zřetele: svět božství, skutečnost ducha. Muslimům i křesťanům je společná touha po vyšším člověku, který dřímá v každém z nás. Jestliže v obou zesílí vědomí, že to společné, hledání dokonalého člověka, je hlubší než všechno, co je odděluje, může se také zrodit nová naděje pro budoucnost.